

Gofal Cymdeithasol **Cymru**
Social Care **Wales**

Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Cyflogwyr Gofal Cymdeithasol

Noddir gan
Lywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government

Manylion cyswllt

Gofal Cymdeithasol Cymru

South Gate House

Wood Street

Caerdydd

CF10 1EW

Ffôn: 0300 30 33 444

E-bost: gwybodaeth@gofalcymdeithasol.cymru

Gwefan: gofalcymdeithasol.cymru

©2026 Gofal Cymdeithasol Cymru.

Cedwir pob hawl. Ni cheir atgynhyrchu unrhyw ran o'r cyhoeddiad hwn na'i gadw mewn cyfundrefn adferadwy na'i drosglwyddo mewn unrhyw ddull na thrwy unrhyw gyfrwng heb ganiatâd ysgrifenedig Gofal Cymdeithasol Cymru ymlaen llaw. Dylai ymholiadau am atgynhyrchu y tu hwnt i'r hyn a ganiateir yn benodol gan y gyfraith gael eu hanfon at Brif Weithredwr Gofal Cymdeithasol Cymru yn y cyfeiriad a roddir uchod.

Fformatau eraill

Mae'r ddogfen hefyd ar gael mewn testun bras, Braille neu fformatau eraill, os oes angen.

Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Cyflogwyr Gofal Cymdeithasol

Cyhoeddir y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer cyflogwyr gofal cymdeithasol (Cod y Cyflogwyr) gan Gofal Cymdeithasol Cymru o dan adran 112 o Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 (y Ddeddf).

Mae'n rhestr o ddatganiadau sy'n disgrifio'r safonau a ddisgwylir gan gyflogwyr gofal cymdeithasol. Mae'r Cod i gyflogwyr yn canolbwyntio ar y safonau sy'n ofynnol gan gyflogwyr i sicrhau gweithlu gofal cymdeithasol diogel, medrus sy'n cael ei gefnogi'n briodol. Nid ei fwriad yw darparu ar gyfer pob sefyllfa neu bob agwedd o gyfrifoldeb cyflogwyr.

Rhaid i gyflogwyr hefyd fodloni amrywiaeth o ofynion eraill sydd wedi'u nodi mewn deddfwriaeth, rheoliadau statudol a chanllawiau.

Mae'r Cod hwn i gyflogwyr yn disodli'r Cod Ymarfer i Gyflogwyr Gofal Cymdeithasol a gyhoeddwyd yn 2018.

Mae'r Cod hwn i gyflogwyr yn berthnasol o **1 Gorffennaf 2026**.

Sut defnyddir y Cod i gyflogwyr wrth reoleiddio

Ar gyfer cyflogwyr gofal cymdeithasol mewn gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio* o dan Ran 1 o Ddeddf 2016, mae'r rheoliadau gwasanaeth o ran Gofynion ar Ddarparwyr Gwasanaeth mewn Staffio yn nodi'r canlynol:

Rhaid i'r darparwr gwasanaeth lynu wrth y cod ymarfer o ran y safonau ymddygiad ac ymarfer a ddisgwylir gan bersonau sy'n cyflogi neu sy'n ceisio cyflogi gweithwyr gofal cymdeithasol. Mae'n ofynnol i Gofal Cymdeithasol Cymru gyhoeddi'r safonau hyn o dan adran 112(1) (b) o'r Ddeddf.

Gall Arolygiaeth Gofal Cymru gymryd camau os na fydd darparwyr yn cydymffurfio â'r rheoliadau hyn.

Hefyd, o dan yr adrannau canlynol o'r Ddeddf, gall Gofal Cymdeithasol Cymru roi cyngor i gyflogwyr:

- Adran 69 – Caiff Gofal cymdeithasol Cymru roi cyngor i unrhyw berson sy'n darparu gwasanaeth gofal a chymorth neu unrhyw gymorth arall (gan gynnwys grantiau) at ddiben annog gwelliant yn y ddarpariaeth o'r gwasanaeth hwnnw;
- Adran 126 – yn dilyn ymchwiliad addasrwydd i ymarfer sy'n ymwneud â pherson cofrestredig nad yw wedi'i atgyfeirio ar gyfer gwrandawriad gan banel addasrwydd i ymarfer, caiff Gofal Cymdeithasol Cymru roi cyngor i unrhyw berson sy'n rhan o'r ymchwiliad mewn cysylltiad ag unrhyw fater sy'n ymwneud â'r ymchwiliad;
- Adran 137 – pan fo panel addasrwydd i ymarfer wedi dyfarnu nad oes amhariad ar addasrwydd person cofrestredig i ymarfer, caiff y panel roi cyngor i unrhyw berson sy'n ymwneud â'r achos ynghylch unrhyw fater sy'n gysylltiedig â'r honiad yn erbyn y person cofrestredig neu'r wybodaeth a arweiniodd at yr achos.

* Mae'r gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio yn cynnwys:

- gwasanaeth cartref gofal
- gwasanaeth llety diogel
- gwasanaeth canolfan breswyl i deuluoedd
- gwasanaeth mabwysiadu
- gwasanaeth maethu
- gwasanaeth lleoli oedolion
- gwasanaeth eirioli neu wasanaeth cymorth cartref
- gwasanaeth preswyl ysgolion arbennig.

Pwy sy'n 'weithiwr gofal cymdeithasol'?

Mae gweithwyr gofal cymdeithasol yn rheoli neu'n darparu gofal a chymorth mewn cysylltiad â gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio o dan y Ddeddf.

Mae gweithwyr gofal cymdeithasol yn cynnwys:

- gweithwyr gofal a chymorth
- rheolwyr gofal cymdeithasol
- gweithwyr cymdeithasol
- myfyrwyr gwaith cymdeithasol
- Unigolion Cyfrifol sydd wedi'u dynodi gan ddarparwyr gwasanaethau, arolygwyr AGC, gwarchodwyr plant a darparwyr gofal dydd sydd wedi cofrestru o dan Ran 2 o Fesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010.

Mae gwybodaeth am y rhestr gweithwyr gofal cymdeithasol ar gael yma: <https://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2016/2/section/79>

Gall y rhestr o weithwyr gofal cymdeithasol newid dros amser.

I bwy y mae'r Cod i gyflogwyr yn berthnasol

Mae'r Cod i gyflogwyr yn berthnasol i bobl sy'n cyflogi neu'n bwriadu cyflogi gweithwyr gofal cymdeithasol fel y diffinnir gan Ddeddf.

Gan nad yw gwarchodwyr plant a darparwyr gofal dydd yn cael eu cyflogi (maen nhw'n cael eu contractio gan rieni), nid yw'r Cod i gyflogwr yn berthnasol yn ffurfiol. Fodd bynnag, gan fod y Cod i gyflogwyr yn cynrychioli arferion da, mae disgwyl y byddai gwarchodwyr plant sy'n cyflogi cynorthwywyr ac ymarferwyr gofal plant yn ei ddefnyddio i ategu safon 13 o'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant, staffio.

Y Cod

Mae'r pum adran i'r Cod:

- 1.** Gwneud yn siŵr bod pobl sydd am ymuno â'r gweithlu gofal cymdeithasol yn addas a'u bod yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau.
- 2.** Sicrhau bod polisïau, systemau ac arferion ar waith i alluogi gweithwyr gofal cymdeithasol i llynu wrth y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.
- 3.** Darparu a chefnogi cyfleoedd dysgu a datblygu i alluogi gweithwyr gofal cymdeithasol i ddatblygu eu gwybodaeth a'u sgiliau.
- 4.** Sicrhau bod polisïau a systemau ar waith i ddiogelu pobl rhag sefyllfaoedd, ymddygiad ac ymarfer anniogel, a chymryd camau i ymateb pan fydd sefyllfaoedd anniogel yn codi.
- 5.** Hyrwyddo'r Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol a chydweithredu ag ymchwiliadau Gofal Cymdeithasol Cymru.

I fodloni'r holl safonau mewn gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio, lle bo angen rhaid penodi Unigolyn Cyfrifol addas a Rheolwr Cofrestredig, a rhaid iddyn nhw gael cymorth gan y cyflogwr i gyflawni eu cyfrifoldebau.

Adran 1:

Gwneud yn siŵr bod pobl sydd am ymuno â'r gweithlu gofal cymdeithasol yn addas a'u bod yn deall eu rolau a'u cyfrifoldebau.

Rhaid i gyflogwyr:

- 1.1 gwneud yn siŵr mai dim ond pobl â'r wybodaeth, y sgiliau a'r gwerthoedd cywir, pobl â photensial a phobl sy'n meddu ar unrhyw gymwysterau neu gofrestrriad proffesiynol gofynnol sy'n ymuno â'r gweithlu, a hynny drwy ddefnyddio polisïau a phrosesau recriwtio trwyadl
- 1.2 archwilio cofnodion troseddol, cofrestrau perthnasol, cyfeiriadau gan gyflogwyr blaenorol, unrhyw fylchau mewn hanes cyflogaeth a hawl gyfreithiol i weithio yng Nghymru cyn penodi rhywun i weithio ym maes gofal cymdeithasol
- 1.3 cael gafael ar gyfeiriadau cywir a phriodol ynghylch addasrwydd person i weithio ym maes gofal cymdeithasol ac mewn rôl benodol
- 1.4 sicrhau bod gweithwyr yn deall eu rolau, eu cyfrifoldebau a'r hyn y maen nhw'n atebol amdano drwy roi gwybodaeth glir iddyn nhw
- 1.5 sicrhau bod gweithwyr yn gwybod sut gallant fodloni deddfwriaeth, polisïau a gweithdrefnau perthnasol drwy roi gwybodaeth ac arweiniad clir iddyn nhw
- 1.6 rhoi gwybodaeth glir i weithwyr am linellau rheoli, cyfathrebu a chymorth yn y gweithle. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am gymorth ar gyfer eu hiechyd, eu diogelwch a'u llesiant yn y gweithle
- 1.7 sicrhau bod telerau ac amodau gweithwyr yn gyfreithlon ac yn ddigonol i gynnal gweithlu addas. Adolygu'r telerau ac amodau yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn dal yn gyfreithlon ac yn ddigonol.

Adran 2:

Sicrhau bod polisïau, systemau ac arferion ar waith i alluogi gweithwyr gofal cymdeithasol i lynu wrth y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.

Rhaid i gyflogwyr:

- 2.1 helpu gweithiwr gofal cymdeithasol (gan gynnwys staff asiantaeth) i gyrraedd y safonau yn y Cod Ymarfer Proffesiynol a'r canllawiau ymarfer cysylltiedig
- 2.2 sicrhau bod gweithwyr yn cael eu rheoli a'u goruchwyllo'n effeithiol i hybu'r arferion gorau ac ymddygiad da. Mae hyn yn cynnwys helpu gweithwyr i wella eu perfformiad a sicrhau eu bod yn addas i ymarfer
- 2.3 os ydych chi'n cyflogi gweithwyr o broffesiynau eraill (fel nyrsio neu therapi galwedigaethol), eu helpu i lynu wrth eu codau proffesiynol a rhoi gwybod i'r corff rheoleiddio perthnasol am weithwyr y gallai eu haddasrwydd i ymarfer fod yn ddiffygiol
- 2.4 gweithredu a monitro polisïau a gweithdrefnau i ymateb i honiadau o niwed, esgeuluso neu gam-drin. Rhaid i'r polisïau a'r gweithdrefnau sicrhau bod gweithwyr yn gwybod am arwyddion o niwed, esgeuluso neu gam-drin, ac yn gwybod pa gamau i'w cymryd
- 2.5 gweithredu a monitro polisïau ysgrifenedig ar gyfrinachedd a chadw cofnodion, a sicrhau bod gweithwyr yn deall eu cyfrifoldebau diogelu data
- 2.6 sicrhau bod systemau cadarn ar waith i wrando ar adborth gan unigolion a gofalwyr, ac ymateb i'r adborth hwn er mwyn llywio a gwella gwasanaethau a pherfformiad staff
- 2.7 sicrhau bod polisïau a systemau ar waith i weithwyr godi pryderon ynglŷn ag unrhyw fater a allai effeithio ar y gwaith o roi gofal a chymorth diogel ac urddasol, a chymryd camau digonol i ymateb i bryderon
- 2.8 sicrhau bod diwylliant a systemau cefnogol ar waith er mwyn helpu gweithwyr i fod yn agored ac yn onest os aiff pethau o chwith (cyflawni eu dyletswydd gonestrwydd), i roi gwybod am ddigwyddiadau niweidiol ac i ddysgu o gamgymeriadau. Mae hyn yn cynnwys mynd ati i ddatrys problemau yn gynnar
- 2.9 sicrhau eich bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth a dyletswyddau mewn perthynas â diogelu a darparu hyfforddiant priodol i staff.

Adran 3:

Darparu a chefnogi cyfleoedd dysgu a datblygu i alluogi gweithwyr gofal cymdeithasol i ddatblygu eu gwybodaeth a'u sgiliau.

Rhaid i gyflogwyr:

- 3.1 darparu rhaglen gynefino gadarn a hygyrch, a chyfleoedd dysgu a datblygu parhaus i helpu gweithwyr i wneud eu swyddi'n effeithiol. Mae hyn yn cynnwys rhoi mynediad i weithwyr at eu cofnod dysgu a datblygu personol
- 3.2 cyfrannu at ddarparu dysgu a datblygu gofal cymdeithasol a gwaith cymdeithasol, gan gynnwys asesu effeithiol yn y gweithle a dysgu ymarferol
- 3.3 helpu gweithwyr i fodloni'r amodau ar gyfer cofrestriad proffesiynol, gan gynnwys unrhyw ofynion ar gyfer hyfforddiant a dysgu ôl-gofrestru
- 3.4 ymateb yn briodol i unrhyw weithwyr sydd angen cymorth oherwydd nad ydyn nhw'n teimlo eu bod yn gallu cyflawni eu gwaith neu'n ddigon parod i wneud hynny
- 3.5 goruchwyllo gweithwyr yn effeithiol ac yn rheolaidd i'w helpu i ddatblygu a gwella drwy ymarfer myfyriol, gan ddefnyddio'r Cod Ymarfer Proffesiynol a'r canllawiau ymarfer cysylltiedig fel sail i drafodaethau.

Adran 4:

Sicrhau bod polisïau a systemau ar waith i ddiogelu pobl rhag sefyllfaoedd, ymddygiad ac ymarfer annïogel, a chymryd camau i ymateb pan fydd sefyllfaoedd annïogel yn codi.

Rhaid i gyflogwyr:

- 4.1 sefydlu a dilyn polisïau a gweithdrefnau sy'n hybu iechyd a llesiant gweithwyr, unigolion a'u teuluoedd a'u gofalwyr, a chymryd camau gweithredu pan nad yw polisïau a gweithdrefnau yn cael eu dilyn
- 4.2 sefydlu a dilyn polisïau a gweithdrefnau sy'n hybu cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant gweithwyr, unigolion a'u teuluoedd a'u gofalwyr, a chymryd camau gweithredu pan nad yw polisïau a gweithdrefnau yn cael eu dilyn
- 4.3 sefydlu a dilyn polisïau a gweithdrefnau sy'n ei gwneud hi'n glir i weithwyr nad yw bwlïo ac aflonyddu yn dderbyniol, a chymryd camau i ddelio ag ymddygiad o'r fath
- 4.4 sefydlu gweithdrefnau i weithwyr roi gwybod am ymddygiad ac ymarfer peryglus neu gamdriniol, neu sy'n gwahaniaethu, a delio â hyn yn brydlon, yn effeithiol ac yn agored
- 4.5 gwneud hi'n glir i weithwyr, unigolion, teuluoedd a gofalwyr nad yw trais, bygythïadau na sarhad yn dderbyniol. Mae hyn yn cynnwys cael polisïau a gweithdrefnau clir ar gyfer lleihau'r risg o drais, a rheoli digwyddïadau treisgar
- 4.6 sefydlu polisïau a gweithdrefnau i roi cymorth i weithwyr sy'n wynebu trawma, aflonyddu neu drais yn eu gwaith
- 4.7 sefydlu a dilyn polisïau a gweithdrefnau i sicrhau cydymffurfedd â gofynïon iechyd a diogelwch perthnasol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod gweithwyr yn ymwybodol ohonynt, gan gynnwys gofynïon gorfodol, unrhyw newidiadau neu ddiweddariadau, monitro cydymffurfedd a chymryd camau priodol pan na fydd polisïau a gweithdrefnau yn cael eu dilyn
- 4.8 sefydlu a dilyn polisïau a gweithdrefnau i ymchwilio i faterïon disgyblu ac i ddelio â'r materïon yn ddigonol, gan gynnwys pan fydd y gweithiwr yn gadael y sefydliad. Cymryd camau pan na fydd polisïau a gweithdrefnau yn cael eu dilyn, fel gwneud atgyfeiriad i Dîm Addasrwydd i Ymarfer Gofal Cymdeithasol Cymru
- 4.9 rhoi cymorth i weithwyr lle mae pryderon wedi codi ynglŷn â'u haddasrwydd i ymarfer a rhoi canllawïau clir ynghylch y cyfyngïadau ar eu gwaith. Wrth wneud hyn, sicrhau mai gofal a diogelwch unigolion sy'n defnyddio gwasanaethau yw'r flaenoriaeth.

Adran 5:

Hyrwyddo'r Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol a chydweithredu ag ymchwiliadau Gofal Cymdeithasol Cymru.

Rhaid i gyflogwyr:

- 5.1 rhoi gwybod i weithwyr gofal cymdeithasol am y Cod hwn i Gyflogwyr a beth mae'n ei olygu iddyn nhw ac i'r gweithle
- 5.2 sicrhau bod gweithwyr gofal cymdeithasol yn gwybod am eu Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol ac yn deall y Cod a'u cyfrifoldeb proffesiynol i'w ddilyn
- 5.3 helpu rheolwyr gofal cymdeithasol i gyflawni eu cyfrifoldebau ychwanegol o dan Adran 7 o'r Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol
- 5.4 rhoi gwybod i unigolion a gofalwyr am y codau ymarfer proffesiynol i gyflogwyr ac i weithwyr gofal cymdeithasol, ac am sut mae codi pryderon mewn cysylltiad â'r codau, gan gynnwys sut mae cysylltu â'r cyflogwr a Gofal Cymdeithasol Cymru
- 5.5 defnyddio'r Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol wrth wneud unrhyw benderfyniad sy'n ymwneud ag addasrwydd gweithiwr i ymarfer
- 5.6 atgyfeirio gweithwyr y gallai eu haddasrwydd i ymarfer fod yn ddiffygiol at Gofal Cymdeithasol Cymru. Os yw'n briodol, rhoi gwybod i'r gweithiwr bod atgyfeiriad wedi'i wneud
- 5.7 cydweithredu ag ymchwiliadau a gwrandawiadau Gofal Cymdeithasol Cymru, gan gynnwys darparu dogfennau a bod yn bresennol mewn gwrandawiadau
- 5.8 ymateb yn briodol i ganfyddiadau a phenderfyniadau Gofal Cymdeithasol Cymru ynghylch addasrwydd gweithiwr i ymarfer.

Mwy o wybodaeth

Am ragor o wybodaeth am y Cod, gan gynnwys canllawiau ymarfer ac adnoddau eraill, ewch i'n gwefan:

www.gofalcymdeithasol.cymru/codau

Noddir gan
Lywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government